

De digitale euro: goed voor burger én samenleving

18 nov 2022

Komende week debatteert de Tweede Kamer over de 'digitale euro'. Minister Kaag behandelt deze innovatie volgens Klaas van Egmond ten onrechte als een kwestie van 'kosten en baten'. De huidige maatschappelijke problemen zijn alleen oplosbaar door principiële ontvlechting van publieke en private belangen en verantwoordelijkheden, schrijft Van Egmond in een opiniebijdrage.

‘Het is maar goed dat de mensen in het land niet begrijpen hoe ons financiële bestel in elkaar zit, want anders kun je voor morgenochtend een revolutie verwachten’. Dat zei Henri Ford, die van die auto’s inderdaad, een kleine honderd jaar geleden. Sindsdien hebben we meerdere financiële crises gehad, die de economische omvang hadden van een wereldoorlog. En nog steeds is in dat financiële bestel de enorme winst privaat en het even grote verlies publiek. Dat wil zeggen: de rekening komt in tijden van crisis bij de belastingbetaler te liggen. Tegen deze achtergrond is het maar goed dat de (volks-)vertegenwoordigers in ons land wél begrijpen hoe ons financiële bestel in elkaar zit, want dan zou komende week alsnog de revolutie kunnen uitbreken. We maken dan op een beschaafde manier de evolutionaire stap van een archaisch financieel bestel naar een bestel dat wel volledig ten dienste staat van de samenleving.

Komende week debatteert de Tweede Kamer namelijk over de eventuele invoering van de digitale euro. Dat is een andere vorm van geld dan we op dit moment hebben. Het geld dat we als ‘banktegoed’ op onze rekening bij private banken hebben staan is geen ‘echt’ geld, maar een claim op ‘echt geld’ dat eigendom blijft van die private bank. De nieuwe digitale euro zou je wel ‘echt’ geld kunnen noemen, omdat het een claim is op de centrale bank, dus De Nederlandsche Bank (DNB) of de Europese Centrale Bank (ECB).

We hebben in Europa namelijk met elkaar afgesproken dat ‘geld’ is, wat ECB-president Christine Lagarde ‘geld’ noemt. Omdat die centrale banken opereren namens de democratische Europese gemeenschap is dat ‘publieke’ geld wél voor 100% door de overheid gegarandeerd, in tegenstelling tot bijvoorbeeld private banktegoeden, cryptovaluta's, schilderijen van Rembrandt of tulpenbollen. De digitale euro die op de rekening staat bij de centrale bank is te vergelijken met een vierkante meter van je tuin, die geregistreerd staat bij het Kadaster. Wat er ook gebeurt, het is en blijft jouw euro net zo goed als die vierkante meter.

Private risico's

Minister Sigrid Kaag van Financiën neemt in haar brief aan de Tweede Kamer met ontwerpkeuzes voor deze nieuwe digitale euro een constructief, maar naïef standpunt in. Ze vraagt zich af ‘welke voordelen de digitale euro kan bieden ten opzichte van het bestaande geld (tegoeden bij private banken). Consumenten kunnen al veilig, snel en efficiënt betalen via hun bankrekening’. Ook is de minister van mening ‘dat er een “business case” moet zijn voor de digitale euro, met aandacht voor (de verdeling van) de kosten en het verwachte gebruik door winkeliers en consumenten’.

De naïeve gedachte hierachter is blijkbaar dat je ons geldsysteem net zo makkelijk kunt privatiseren als bijvoorbeeld onze energievoorziening in 2004, dat het niet meer is dan een kwestie van een kosten-batenanalyse uitvoeren. We kennen van beide privatiseringen de catastrofale gevolgen. Wat betreft de financiële crisis van 2008 hadden de private banken (voor hun aandeelhouders) in aanloop daar naar toe heel veel geld verdiend. Toen de genomen risico's te hoog bleken, moesten de banken tegen enorme bedragen door de overheid worden gered. Dat konden de banken afdwingen door de dreiging dat het betalingsverkeer zou stil komen te vallen als de banken failliet zouden gaan. De private banken hadden zich namelijk in de jaren '80 van de vorige eeuw het betalingsverkeer toegeëigend door de toenmalige iconische 'blauwe leeuw' van de publieke girodienst letterlijk in een Amsterdamse gracht te duwen.

Maar in het geval van digitale euro's loopt het betalingsverkeer niet meer via private banken. Die kunnen dus niet meer afdwingen dat hun private risico's door de publieke belastingbetaler worden overgenomen.

Principeel probleem

Een eerste voordeel van de digitale (publieke) euro is dus dat private banken zélf de risico's moeten gaan dragen. Risico's die ze zelf hebben genomen. Een tweede exemplarisch voordeel is dat winstgedreven private banken geen storende invloed meer kunnen hebben op de sturing van de economie en de noodzakelijke beheersing van de prijsstabiliteit door de centrale bank. Zo bleek het ECB/DNB-beleid om de economie te stimuleren door goedkope leningen te verschaffen de afgelopen jaren goeddeels onuitvoerbaar te zijn. Dat kwam doordat private banken er geen commercieel heil in zagen. En nu de rente weer gaat stijgen moet DNB zo'n €10 mrd aan diezelfde private banken betalen, die bij de DNB hetzelfde geld stallen dat ze eerder van DNB tegen lagere rente hadden geleend. Ook dat komt weer voor rekening van de belastingbetaler.

Dergelijke wantoestanden komen voort uit een achterliggend principeel probleem; de vervlechting van publieke en private belangen. Die vervlechting is voor het geldstelsel even onzinnig als voor het juridisch bestel. Het is immoreel en zal steeds weer de oorzaak zijn van economische en maatschappelijke instabiliteit. Nu we op alle maatschappelijke terreinen tegen onze grenzen aanlopen, kunnen we ons zo'n instabiel systeem niet langer veroorloven. De huidige maatschappelijke problemen zijn alleen oplosbaar door principiële ontvlechting van publieke en private belangen en verantwoordelijkheden. Dat is geen kwestie van kosten en baten, maar een vorm van beschaving. Het is maar goed dat de mensen in het land dat gaan begrijpen, te beginnen met hun vertegenwoordigers in de Tweede Kamer.

Klaas van Egmond

is lid van het Sustainable Finance Lab en hoogleraar Milieukunde en Duurzaamheid aan Universiteit Utrecht.

Lees het volledige artikel: <https://fd.nl/opinie/1458189/de-digitale-euro-goed-voor-burger-en-samenleving-kvl2caOPIQhV>